

**ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ**  
**УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

**БЕРЕЖНЮК ІВАН ІВАНОВИЧ**

**УДК 339.54**

**МИТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**  
**НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

**АВТОРЕФЕРАТ**  
дисертації на здобуття наукового ступеня  
кандидата економічних наук

Ірпінь – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Університеті митної справи та фінансів Міністерства освіти і науки України.

**Науковий керівник** кандидат економічних наук, доцент  
**Коляда Світлана Петрівна,**  
доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Університет митної справи та фінансів.

**Офіційні опоненти:** доктор економічних наук, професор  
**Маргасова Вікторія Геннадіївна,**  
завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,  
Чернігівський національний технологічний університет;

кандидат економічних наук, доцент  
**Микуляк Олеся Володимирівна,**  
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,  
Львівський національний університет імені Івана Франка.

Захист відбудеться «04» липня 2019 р. о 12<sup>00</sup> годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 27.855.01 в Університеті державної фіскальної служби України за адресою: 08201, Україна, Київська область, м. Ірпінь, вул. Садова, 53.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Університету державної фіскальної служби України за адресою: 08201, Україна, Київська область, м. Ірпінь, вул. Університетська, 31.

Автореферат розісланий «01» червня 2019 р.

Учений секретар  
спеціалізованої вченої ради Д 27.855.01,  
доктор економічних наук, професор

С. В. Онишко

## **ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ**

**Актуальність теми дослідження.** В умовах активізації глобалізаційних процесів, які характеризуються одночасним зростанням масштабів та розширенням географії міжнародної торгівлі й трудової міграції, відкритості національних економік, пожвавлення інтеграційних процесів, спостерігається посилення впливу на економічну систему національної економіки та суспільства загроз зовнішнього характеру. З метою нівелювання та формування адекватної відповіді на зазначені загрози відбувається трансформація змісту та функції державної митної справи. В сучасних умовах уряди багатьох країн стоять перед проблемою пошуку балансу щодо забезпечення економічної безпеки національної економіки та надання спрощень суб'єктам ЗЕД. Відповідно до міжнародних угод і конвенцій з питань міжнародної торгівлі передбачено подальше розширення переліку спрощень для бізнесу, які направлені на зменшення втручання посадових осіб митних адміністрацій в зовнішньоекономічну діяльність господарюючих суб'єктів. У контексті цього, на рівні урядів країн та державних інтеграційних об'єднань розробляються та імплементуються сучасні інструменти виявлення та запобігання порушення митних правил недобросовісними суб'єктами ЗЕД і максимального сприяння суб'єктам з високим ступенем довіри.

Питанням забезпечення економічної безпеки національної економіки присвячено праці вітчизняних науковців, зокрема: В. Аранчій, В. Башук, І. Бережнюк, В. Булана, З. Варналій, М. Ваврін, Т. Васильців, В. Геєць, О. Данільян, О. Долгий, А. Качинський, В. Ліпкан, В. Маргасова, О. Микуляк, С. Онищенко, І. Новосад, І. Несторишен, П. Пашко, М. Плахотний, Л. Прус, М. Разумей, Є. Рудніченко, А. Сухоруков, В. Туржанський та ін.

Зважаючи на те, що напрацювання науковців, фахівців і практиків з питань забезпечення економічної безпеки національної економіки зорієнтовані на дослідження окремих її складових без відповідного виокремлення впливу загроз зовнішнього характеру в сфері ЗЕД та особливостей її забезпечення в умовах надання спрощень суб'єктам ЗЕД, зазначенні питання потребують додаткового дослідження та вивчення. У зв'язку з цим нагальність обґрунтування теоретичних, методичних і прикладних аспектів забезпечення економічної безпеки національної економіки в сфері ЗЕД в умовах дотримання балансу регулятивного контролю та надання спрощень в системі митного регулювання визначає актуальність теми, мету і завдання дисертаційної роботи.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Дисертацію виконано відповідно до планів науково-дослідної роботи Університету митної справи та фінансів «Оптимізація системи управління в умовах розвитку міжнародної економічної інтеграції» (державний реєстраційний номер 0106U008034), у рамках якої автором проаналізовано сучасний стан ефективності функціонування системи управління для забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД України; та Науково-дослідного інституту фінансового права Університету державної фіскальної служби України за темами: «Розвиток інституту уповноваженого економічного

оператора в контексті імплементації Рамкових стандартів безпеки та полегшення міжнародної торгівлі ВМО» (номер державної реєстрації 0116U003660), у рамках якої автором проаналізовано теоретико-правові аспекти забезпечення балансу між спрощенням процедур міжнародної торгівлі та національною економічною безпекою; «Формування механізму аналізу ризиків для застосування при митному контролі пасажирських переміщень через авіаційні пункти пропуску» (номер державної реєстрації 0117U004365), де автором узагальнено проблеми застосування митних формальностей, згенерованих автоматизованою системою аналізу та управління ризиками ДФС України; ННТР «Розвиток регіонального ризик-менеджменту в контексті забезпечення митної безпеки України» (номер державної реєстрації 0118U004107), у межах якої автором було узагальнено проблемні питання застосування АСАУР та розроблено пропозиції до вдосконалення інструментів регіонального профілювання.

**Мета і завдання дослідження.** Метою дослідження є розвиток науково-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки національної економіки у сфері митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких завдань:

- розвинути теоретичний базис категорії «економічна безпека національної економіки»;
- визначити місце митного регулювання ЗЕД у системі забезпечення економічної безпеки національної економіки;
- проаналізувати міжнародні підходи до забезпечення балансу між спрощенням процедур міжнародної торгівлі та економічної безпеки національної економіки;
- виявити та систематизувати основні загрози економічній безпеці національної економіки в сфері ЗЕД;
- здійснити аналіз ефективності функціонування системи забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД, а також дати оцінку основним інструментам митного регулювання ЗЕД;
- сформулювати теоретичні та методичні положення концепції забезпечення економічної в сфері ЗЕД на засадах збалансування інтересів держави та бізнесу;
- запропонувати механізм збалансування інтересів держави та бізнесу в системі забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД відповідно до рекомендацій ВМО;
- удосконалити вітчизняну систему надання спрощень суб'єктам ЗЕД в контексті забезпечення економічної безпеки національної економіки відповідно до норм митного законодавства країн ЄС.

*Об'єктом дослідження* є забезпечення економічної безпеки в сфері митного регулювання.

*Предметом дослідження* є теоретико-методичні та практичні аспекти

митного регулювання в системі забезпечення економічної безпеки національної економіки.

*Методи дослідження.* Теоретичну і методологічну основу досліджень сформували загальні положення економічної теорії, економіки та управління національним господарством, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань забезпечення економічної безпеки національної економіки.

У процесі дослідження використано такі загальнонаукові і спеціальні підходи та методи дослідження: методи критичного аналізу (для дослідження теоретичного базису категорії «економічна безпека національної економіки»); наукової абстракції та узагальнення наукового досвіду із сучасних теоретичних досліджень (для уточнення суті таких категорій як «митна безпека», «зовнішньоекономічна безпека», «прикордонна безпека»); системний підхід (для розробки концептуальних положень забезпечення економічної безпеки на засадах збалансування інтересів держави та бізнесу); методи порівняння, трендового, кореляційного аналізу (в процесі оцінювання рівня спрощення митних процедур за даними міжнародних рейтингів); метод економіко-математичного моделювання (під час моделювання засобами теорії ігор процесів подолання суперечностей держави та суб'єктів ЗЕД щодо забезпечення безпеки та спрощення митних процедур).

*Інформаційну базу дослідження* становлять законодавчо-нормативні акти України, щорічні звіти Державної фіскальної служби України, Державної служби статистики України та звітні дані митниць ДФС України.

**Наукова новизна отриманих результатів.** Найважливішими результатами дослідження, що містять елементи наукової новизни, є такі:

*удосконалено:*

– теоретичні положення концепції забезпечення економічної безпеки національної економіки в сфері ЗЕД на засадах збалансування інтересів держави та бізнесу, а саме: уточнено поняття концепції (визначення, об'єкт, суб'єкти, принципи, інструментарій тощо), визначено її системоутворюючі елементи (принципи, завдання, інструменти, механізм). В основу концепції покладено пошук компромісного варіанту співвідношення контрольних заходів органів доходів і зборів щодо забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД та надання спрощень бізнесу на засадах врахування їх економічних інтересів, формалізованих у відповідні індикатори. Імплементация положень концепції дозволяє створювати системні комплексні умови мінімального втручання органів доходів і зборів в операційну діяльність суб'єктів ЗЕД без загроз для економічної безпеки національної економіки.

– механізм збалансування інтересів держави та бізнесу в системі забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД, який, на відміну від наявних, передбачає аналіз, ранжування та узгодження інтересів усіх учасників міжнародного ланцюга постачання (експортери, імпортери, перевізники, митні брокери, власники митних складів тощо) та держави, як основного гаранта забезпечення безпеки. Це дозволяє мінімізувати виникнення наявних протиріч, які в багатьох випадках є джерелом значних загроз економічній безпеці

України;

– систему надання спрощення суб'єктам ЗЕД в сфері митного регулювання, передбачених проектами законів України, а саме запропоновано трирівневу систему надання спрощень, яка, на відміну від існуючої, відповідає європейській практиці надання таких спрощень та відображає вітчизняні реалії здійснення ЗЕД. Це дозволить сформуванню дієвий механізм надання спрощень суб'єктам ЗЕД з високим ступенем довіри, забезпечити баланс безпеки та надання спрощень в сфері ЗЕД, а також гармонізувати вітчизняну практику надання таких спрощень суб'єктам ЗЕД із європейською відповідно до вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

– методичний підхід до здійснення митного контролю шляхом запровадження технології централізованого митного оформлення, який на відміну від існуючих, дозволяє суттєво спростити процедуру митного оформлення вантажів, оптимізувати логістичні зав'язки між відправниками і одержувачами товарів. Це дозволяє суттєво скоротити витрати часу та коштів на здійснення митних процедур.

*набули подальшого розвитку:*

– змістове розкриття категоріального апарату в частині визначення поняття «баланс інтересів в сфері ЗЕД», що, на відміну від існуючих, розглядається як характер взаємодії між державними інститутами та бізнесом в сфері здійснення ЗЕД, за якого відбувається мінімальне втручання державних контролюючих органів в діяльність суб'єктів ЗЕД без загроз для економічної безпеки національної економіки;

– поняття «економічна безпека в сфері ЗЕД» на відміну від поширених, запропоновано визначати як стан системи економічних відносин між усіма учасниками міжнародного ланцюга постачання та державними інститутами у сфері регулювання ЗЕД, що забезпечує можливість повної реалізації, розвитку і захищеності їх життєво-важливих економічних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз через усунення передумов щодо виникнення і подолання існуючих протиріч та досягнення збалансованості їх інтересів;

– систематизація засобів забезпечення економічної безпеки національної економіки митницями ДФС, що дозволило виявити існуючі загрози в сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності, узагальнити проблеми в системі митного регулювання, а також визначити вектори подальшого розвитку інструментарію митниць щодо виявлення випадків порушення норм митного законодавства;

– підходи до класифікації загроз економічній безпеці України, що дозволило сформуванню перелік індикаторів економічної безпеки, на відміну від поширених, запропоновано систему показників за її складовими з метою виявлення вразливих сфер забезпечення економічної безпеки національної економіки та визначення основних напрямів мінімізування загроз внутрішнього та зовнішнього характеру;

– методичні підходи моделювання засобами теорії ігор процесів подолання суперечностей держави та суб'єктів ЗЕД щодо забезпечення безпеки

та спрощення митних процедур.

**Практичне значення одержаних результатів** полягає в тому, що окремі положення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних пропозицій зокрема:

– використанні Комітетом Верховної Ради України з питань податкової та митної політики у процесі обговорення внесення змін до Митного кодексу України, щодо реформування системи сприяння суб'єктам господарювання із високим ступенем довіри у здійсненні ЗЕД (довідка № 34/06-11/2018/ск від 06.11.2018);

– Київською міською митницею Державної фіскальної служби України реалізовано пропозиції щодо використання технології централізованого митного оформлення (довідка № 8867/10/26-70-19 від 14.11.2018);

– можуть бути використані Департаментом організації протидії митним правопорушенням ДФС у ході реалізації заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування системи управління (довідка про впровадження № 660/99-99-20-03-02-18 від 10.04.2017).

Крім того, окремі результати досліджень використовуються у навчальному процесі Університету митної справи та фінансів при викладанні дисциплін «Зовнішньоекономічна діяльність», «Митна безпека», «Менеджмент ЗЕД», у науково-дослідних, курсових та дипломних роботах студентів (довідка 10-38/04/1147 від 16.10.2018).

**Особистий внесок здобувача.** Дисертаційна робота є самостійно виконаною і завершеною науковою працею. Усі наукові результати, викладені у дисертації та наведені в опублікованих працях, отримані автором особисто. Внесок автора у працях, опублікованих у співавторстві, відображено у списку публікацій.

**Апробація результатів дослідження.** Основні теоретичні положення і практичні результати дисертаційної роботи доповідалися на 8 всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях: Економіка, фінанси, бухгалтерський облік: «Економіка, фінанси, бухгалтерський облік: сучасний стан і перспективи розвитку» (м. Полтава, 2017); «Сучасні тенденції розвитку світової економіки» (м. Харків, 2017); «Сучасні механізми забезпечення соціально-економічної безпеки на макро- та макрорівнях» (м. Дніпро, 2017); «Фіскальна політика в умовах макроекономічної стабілізації» (м. Ірпінь, 2016); «Розробка механізму аналізу ризиків в контексті впровадження системи попереднього інформування про переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон» (м. Хмельницький, 2016); «Розвиток інституту уповноваженого економічного оператора в контексті імплементації Рамкових стандартів безпеки та полегшення міжнародної торгівлі ВМО» (м. Хмельницький, 2016); «Трансформація фіскальної політики України в умовах євроінтеграції» (м. Ірпінь, 2016), «Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі» (м., Ірпінь – м. Хмельницький, 2018).

**Публікації.** За темою дисертації опубліковано 25 наукових праць, з них:

участь у 4 колективних монографіях (у т.ч. 1 зарубіжна колективна монографія, автору належить 1,2 др. арк.), 8 статей у наукових фахових виданнях України та виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних та 13 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій складає 8,2 др. арк., особисто автору належить 8,1 др. арк.

**Структура та обсяг дисертації.** Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 254 сторінки. Основний обсяг роботи викладено на 189 сторінках. Робота містить 47 рисунків (з них 5 займають 5 повних сторінок), 37 таблиць (з них, 10 займають 11 повних сторінок), 5 додатків розміщених на 28 сторінках. Список використаних джерел налічує 160 найменувань, розміщених на 21 сторінці.

### **ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ**

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення виконаної роботи. Наведено результати апробації основних положень та особистий внесок автора дисертаційного дослідження.

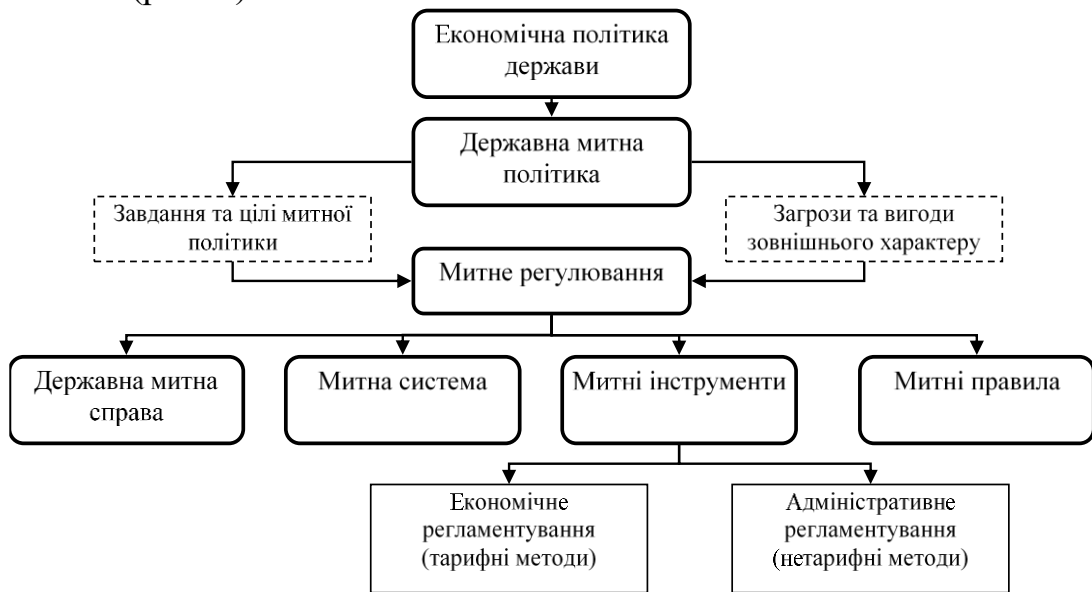
У першому розділі **«Теоретичні основи дослідження економічної безпеки національної економіки в системі митного регулювання»** визначено місце митного регулювання в системі забезпечення економічної безпеки держави; розвинуто теоретичні засади забезпечення економічної безпеки держави; узагальнено міжнародні підходи до забезпечення балансу між спрощенням процедур міжнародної торгівлі та економічної безпеки держави.

Відповідно до існуючих загроз зовнішнього характеру митне регулювання ЗЕД відіграє винятково важливу роль в організаційно-економічному державному механізмі, оскільки є інструментом захисту економіки, виконання міжнародних зобов'язань, підтримки стабільності міжнародної торгівлі. Ефективно діюча система митного регулювання є основною умовою для проведення Україною дієвої та цілісної митної політики, а також вирішення органами доходів і зборів завдань щодо забезпечення економічної безпеки держави. В сучасних умовах митне регулювання є не лише інструментом загальної економічної політики на національному рівні, але й об'єктом регулюючої діяльності міжнародних організацій, в першу чергу СОТ, ВМО та інших міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань країн. Їх діяльність спрямована на створення загальних принципів, методів, правил митного регулювання з метою запобігання перешкод для розвитку міжнародної зовнішньої торгівлі, що обов'язково слід враховувати при розробці вітчизняних нормативно-правових актів щодо регулювання ЗЕД. Зазначимо, Україна взяла на себе низку зобов'язань щодо імплементації міжнародних угод та конвенцій з питань міжнародної торгівлі та митного регулювання, що вносить суттєві корективи у вектори розвитку вітчизняної системи митного регулювання.

В цьому контексті, проаналізовано основні підходи до поняття «митне регулювання» в сучасній науковій та фаховій літературі, визначено завдання



митного регулювання в контексті забезпечення економічної безпеки України, а також виокремлено особливості забезпечення економічної безпеки в сфері зовнішньоекономічної діяльності. На практиці забезпечення економічної безпеки країни здійснюється шляхом реалізації відповідної соціально-економічної, в тому числі митної політики, в межах якої формується система митного регулювання. Вплив держави в особі органів доходів і зборів на інші суб'єкти митних відносин шляхом застосування митних інструментів (економічне та адміністративне регламентування), запускає механізм митного регулювання (рис. 1).



**Рис. 1. Митне регулювання як складова економічної політики держави**

Джерело: складено автором.

В дослідженні здійснено аналіз інституціональних трансформацій в податково-митній сфері України, узагальнено етапи реформування митно-податкової системи України протягом 2012–2108 рр., а також, зазначено, що внаслідок постійних перетворень в системі митного регулювання було втрачено напрацювання в таких важливих напрямках функціонування митниць як постаудит, аналіз ризиків, електронне декларування, боротьба з контрабандою, захист українського ринку, тощо. Проаналізовано досвід країн ЄС, який свідчить, що успіх реалізації інституціональних змін залежить не стільки від обраної моделі функціонування митних органів, скільки від проведення реальних реформ, направлених на забезпечення економічної безпеки держави, захист її економічних інтересів з одночасним спрощенням процедур у сфері міжнародної торгівлі.

Особливої актуальності набуває питання дотримання балансу щодо надання спрощень та забезпечення безпеки в сфері регулювання міжнародної торгівлі та ЗЕД, а саме, спрощення митних формальностей та мінімальне втручання посадових осіб органів доходів і зборів під час перетину митного кордону та митного оформлення повинні компенсуватися вибірковими контролюючими заходами після митного оформлення, що є загальносвітовою практикою. Водночас, в Україні розподіл двох складових процесу забезпечення

дотримання митного законодавства призвів до розбалансування системи митного контролю, тобто зумовив певне «відставання» контролю від спрощень.

У дисертації здійснено аналіз міжнародних підходів і практик до забезпечення балансу між спрощенням процедур міжнародної торгівлі та економічної безпеки держави. Сьогодні відбувається підвищення рівня відкритості та взаємозалежності національних економік різних країн, формування нового економічного простору, в якому змінюється галузева і регіональна структури, прискорюється рух товарів та капіталу, постійно змінюються вектори міграції робочої сили відповідно до глобальних економічних тенденцій, що значно актуалізує питання забезпечення безпеки держави від факторів зовнішнього середовища. В таких умовах уряди багатьох країн світу розробляють заходи, спрямовані на вдосконалення існуючих підходів та інструментів забезпечення безпеки в сфері ЗЕД під час руху товарів, капіталу та послуг за основними етапами міжнародного ланцюга постачання з врахуванням вимог щодо мінімального втручання державних контролюючих органів в операційну діяльність суб'єктів ЗЕД, в першу чергу, шляхом автоматизації та імплементації нових технологій митного контролю. Саме необхідність пошуку балансу у сфері забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі призвела до радикального переосмислення принципів та підходів здійснення державного контролю в сфері міжнародної торгівлі та ЗЕД.

У другому розділі дисертації **«Забезпечення економічної безпеки України в сфері зовнішньоекономічної діяльності»** здійснено аналіз зовнішньоекономічної діяльності в контексті виявлення потенційних загроз економічній безпеці національної економіки; досліджено рівень спрощення митних процедур в Україні за даними міжнародних рейтингів; проаналізовано ефективність функціонування системи забезпечення економічної безпеки національної економіки в сфері зовнішньоекономічної діяльності України.

Обґрунтовано, що зміна векторів зовнішньої політики України призвела до суттєвих змін в структурі ЗЕД, що зумовило необхідність додаткового дослідження аспектів забезпечення економічної безпеки національної економіки в сфері ЗЕД України. Підкреслено, що ЗЕД у межах світового господарства являє собою складну і суперечливу сукупність різних економічних систем, для яких останнім часом характерний значний вплив політичних, економічних, соціальних та інших небезпечних для вітчизняної економіки чинників. Характерною особливістю та принциповою відмінністю ЗЕД від внутрішньоекономічної є тісний зв'язок вітчизняних суб'єктів ЗЕД практично з усіма сторонами існування світової спільноти в цілому і окремих країн зокрема. За таких умов високої актуальності набувають питання необхідності дослідження ЗЕД як області виникнення та розвитку загроз зовнішнього характеру, яким властиві специфічні параметри та характеристики, а саме: географічна та товарна структура зовнішньої торгівлі України; обсяги експорту, імпорту та їх динаміка; кількість підприємств, що здійснюють

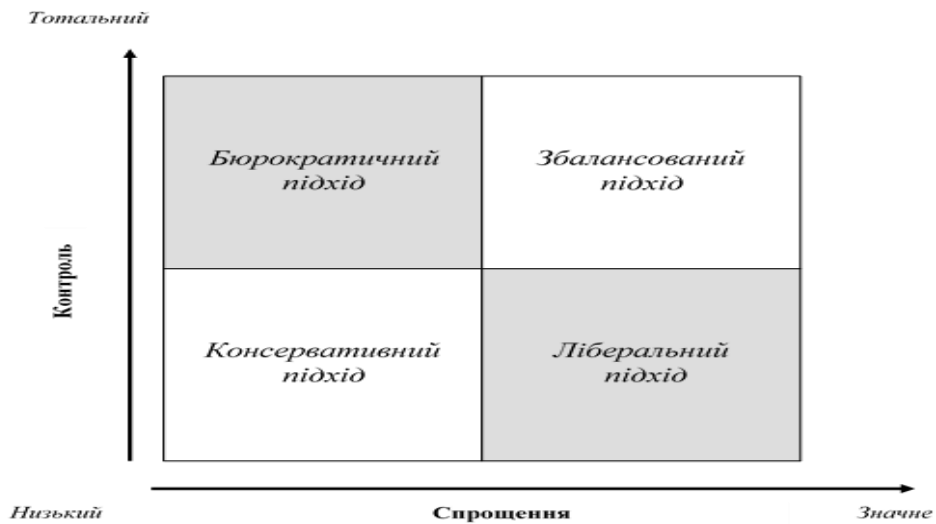
експорт та імпорт товарів; кількість країн-партнерів України в експорті-імпорті товарів, регіональні особливості здійснення ЗЕД в Україні.

В умовах формування механізму збалансування інтересів в системі забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД значної актуальності набувають питання вибору інструментів оцінювання існуючого рівня спрощень за допомогою відповідних індикаторів. Для проведення такого порівняння проаналізовано показники, які дозволяють визначити дієвість заходів щодо спрощення процедур торгівлі на рівні країни. Здійснений аналіз дозволив систематизувати основні проблеми в Україні в сфері регулювання ЗЕД.

У роботі здійснено аналіз ефективності функціонування митниць ДФС у контексті наповнення державного бюджету, виявлення випадків порушення митних правил, контрабанди тощо. Проаналізовано аспекти використання митницями ДФС таких інструментів митного контролю, як формато-логічний контроль, контроль співставлення, контроль із застосуванням системи управління ризиками тощо.

У третьому розділі **«Формування системи економічної безпеки національної економіки в сфері зовнішньоекономічної діяльності»** запропоновано підходи до формування механізму збалансування інтересів в системі забезпечення економічної безпеки в сфері зовнішньоекономічної діяльності України; вироблено власні пропозиції до реформування системи надання спрощень суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності в Україні; розроблено методичні підходи моделювання засобами теорії ігор процесів подолання суперечностей держави та суб'єктів ЗЕД щодо забезпечення безпеки та спрощення митних процедур.

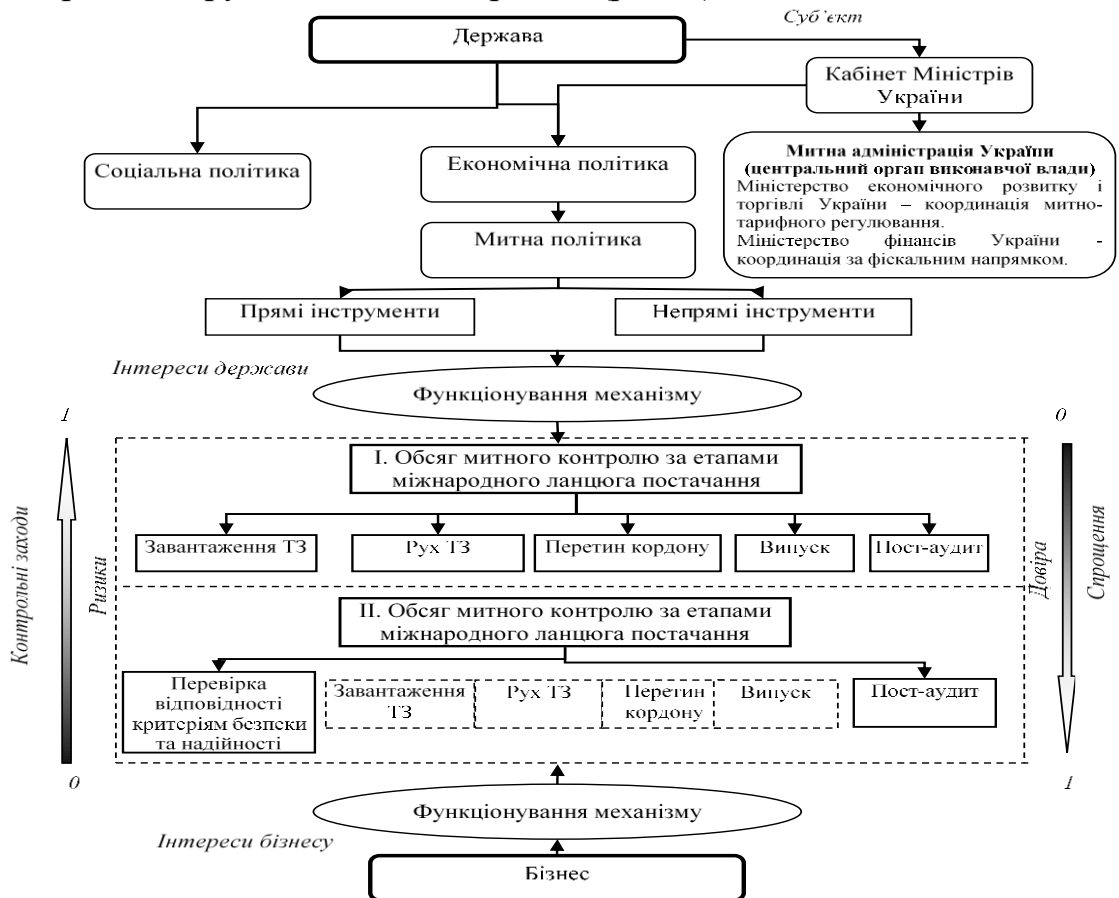
Недостатність вивчення питань забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД, а також пошук шляхів ефективного функціонування системи економічної безпеки в цій сфері зумовлює необхідність розробки концепції, у межах якої сформовано теоретичні та методичні аспекти забезпечення економічної безпеки, систематизовано категорійно-понятійний апарат, розроблено відповідний інструментарій та механізм збалансування інтересів держави та бізнесу в системі забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД. У вітчизняних наукових і практичних колах є широко розповсюдженою думка про наявність значних суперечностей у процесі одночасного досягнення зазначених елементів балансу безпеки. Зокрема, значна частина вітчизняних і зарубіжних науковців відмічають, що реалізація заходів щодо спрощення процедур зовнішньої торгівлі призводить до послаблення контролю над нею і навпаки: посилення контролю зумовлює ускладнення процедур для суб'єктів ЗЕД. Цей підхід є занадто спрощеним, оскільки передбачає, що єдиною умовою сприяння торгівлі може бути лише послаблення контролю. Така позиція в сучасних умовах здійснення державної митної справи є помилковою, оскільки концепції спрощення торгівлі та контролю являють собою дві окремі змінні величини (рис. 2).



**Рис. 2. Матриця спрощення зовнішньої торгівлі та контролю**

Джерело: складено автором.

Запропоновано механізм збалансування інтересів держави та бізнесу в системі забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД, який ґрунтується на положеннях Рамкових стандартів безпеки ВМО та Кіотській конвенції і передбачає, що суб'єкти ЗЕД зможуть отримувати відповідні спрощення в обмін на відкритість та прозорість своєї ЗЕД, тобто: чим вище ступінь довіри, тим менше рівень втручання митних органів (рис. 3).



**Рис. 3. Принципова схема функціонування механізму збалансування інтересів в системі забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД**

Джерело: складено автором

Прийняття МКУ у 2012 р. призвело до того, що всі нормативні документи, якими передбачалося надання спрощень суб'єктам ЗЕД, втратили свою чинність. Незважаючи на те, що в 2012 р. чинним МКУ було запроваджено інститут УЕО, протягом 2012–2018 рр. реальних кроків щодо надання спеціальних спрощень суб'єктам ЗЕД не було здійснено. Таким чином, у цьому контексті, відбулося певне розбалансування вітчизняної системи надання спрощень суб'єктам ЗЕД, оскільки реальних механізмів надання спрощень суб'єктам з високим ступенем довіри, які діяли до запровадження МКУ 2012 р. чи подібних у ЄС сьогодні в Україні не існує.

Здійснено критичний аналіз проекту змін до МКУ, а також розроблено пропозиції щодо запровадження трирівневої системи надання спрощень вітчизняним суб'єктам ЗЕД, яка враховує як європейську практику надання спрощень, так і вітчизняні реалії здійснення ЗЕД (табл. 1).

Таблиця 1

**Пропозиції до формування вітчизняної трирівневої системи надання спрощень суб'єктам ЗЕД**

<b>Рівень спрощень</b>	<b>Зміст</b>	<b>Вид дозволу</b>
1. Загальний рівень	Митний контроль та митне оформлення на загальних підставах	–
2. Спрощення для суб'єктів без наявності сертифіката УЕО	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Уповноважений вантажовідправник.</li> <li>2. Уповноважений вантажоодержувач.</li> <li>3. Випуск товарів, транспортних засобів комерційного призначення відповідно до заявленого митного режиму за попередньою митною декларацією, яка містить всю необхідну для цього інформацію, після пропуску цих товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України та без пред'явлення їх органу доходів і зборів, яким оформлена така попередня митна декларація.</li> <li>4. Централізоване митне оформлення</li> <li>5. Самостійне накладання та зняття пломб на «Митний склад», та «Склад тимчасового зберігання».</li> </ol>	Дозвіл митниці на спрощення, за умови відповідності критеріям
3. Спрощення для УЕО	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Процедура спрощеного декларування.</li> <li>2. Самостійне накладання та зняття пломб на «Митний склад», та «Склад тимчасового зберігання».</li> <li>3. Процедура випуску товарів за місцезнаходженням.</li> <li>4. Загальна фінансова гарантія чи звільнення від гарантії.</li> <li>5. Централізоване митне оформлення.</li> </ol>	Сертифікат УЕО

Джерело: складено автором.

Запропонована система надання спрощень вітчизняним суб'єктам ЗЕД дозволяє впорядкувати та збалансувати інтереси держави та бізнесу щодо забезпечення безпеки й спрощення митних процедур для підприємств з відповідним рівнем довіри. Такий підхід відповідає сучасній європейській практиці надання спрощень суб'єктів ЗЕД і вітчизняним реаліям здійснення ЗЕД.

У дисертації надано пропозиції щодо запровадження у вітчизняну практику здійснення митного контролю технології централізованого митного оформлення, яка передбачає, що товари можуть фізично пред'являтися одній митниці, а перевірку митної декларації (крім фізичного огляду) може здійснювати інспектор іншої митниці ДФС із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Ця технологія митного контролю містить в собі значний потенціал суттєвого спрощення митних процедур, оскільки митні формальності здійснюються у місці перебування товарів, через що суб'єкти ЗЕД постійно змушені розширювати географію своєї присутності з метою задоволення потреб своїх клієнтів. Запропонована технологія централізованого митного оформлення – це сукупність послідовно здійснюваних процедур посадових осіб митниці ДФС та декларанта (уповноваженої особи) з метою митного оформлення товарів і транспортних засобів комерційного призначення.

Відповідно до світових тенденцій, які передбачають створення одночасно сприятливого, безпечного, справедливого і стійкого бізнес-середовища з метою створення передумови для більш активної участі суб'єктів ЗЕД у глобальній торгівлі, запропоновано підходи щодо моделювання засобами теорії ігор у формі безкоаліційної гри двох осіб процесів подолання суперечностей держави та суб'єктів ЗЕД щодо забезпечення безпеки та спрощення митних процедур.

## ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано розв'язання наукового завдання, яке полягає у поглибленні теоретико-методичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки національної економіки на засадах збалансування інтересів національної економіки та бізнесу. На підставі отриманих результатів сформульовано такі висновки:

1. Дослідження сутності митного регулювання в сучасних умовах зумовило потребу вироблення теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо запровадження дієвого механізму економічної безпеки держави, адже в умовах активізації глобалізаційних викликів, які характеризуються одночасним зростанням масштабів та розширенням географії міжнародної торгівлі й трудової міграції, відкритості національних економік, пожвавлення інтеграційних процесів, спостерігається посилення впливу на економічну систему держави та суспільства загроз зовнішнього характеру. Особливо актуальними зазначені питання є для вітчизняної економічної системи, яка перебуває під потужним впливом економічних, політичних, соціальних та військових загроз.

2. З метою об'єктивізації загроз зовнішнього характеру, запропоновано класифікацію загроз економічній безпеці України, що дозволило сформувати перелік індикаторів економічної безпеки, а саме систему показників за її складовими з метою виявлення вразливих сфер забезпечення економічної безпеки держави та визначення основних напрямів мінімізування загроз внутрішнього та зовнішнього характеру.

3. Дослідження показників ЗЕД дало змогу виявити потенційні загрози економічній безпеці України, а саме, протягом останніх років в Україні відбулась істотна зміна векторів зовнішньої політики України, що призвело до суттєвих змін в структурі ЗЕД. Зокрема, внаслідок подій на сході України відбулось зменшення частки країн СНД як в структурі експорту, так і імпорту, а також збільшення питомої ваги країн ЄС. Узагальнено проблеми, з яким стикаються учасники ЗЕД у процесі взаємодії із державними органами доходів і зборів та іншими контролюючими органами.

4. З метою аналізу рівня спрощення митних процедур, систематизовано результати оцінювання існуючих міжнародних індексів та рейтингів, які описують стан регулювання ЗЕД на національних рівнях та обтяжливість правових норм на основі різних визначень і методик, а саме: Індекс легкості ведення бізнесу, Індекс ефективності логістики, Індекс сприяння торгівлі Всесвітнього економічного форуму, Дослідження часу випуску ВМО. За результатами аналізу даних показників визначено групи чинників, які ускладнюють господарюючим суб'єктам здійснення зовнішньоекономічних операцій.

5. В контексті дослідження ефективності функціонування системи забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД України, автором зроблено висновки, що за результатами організаційних та структурних трансформацій в податково-митній системі України протягом 2012-2018 рр. відбулося зниження ефективності системи митного регулювання (втрачено напрацювання в таких важливих напрямках функціонування митниць як пост-аудит, митна статистика, захист українського ринку), а також відбулось розбалансування системи надання спрощення суб'єктам ЗЕД із заходами забезпечення безпеки. Узагальнено сучасний інструментарій митниць ДФС, направлений на запобігання та виявлення загроз зовнішнього характеру економічній безпеці держави.

6. Незважаючи на реалізацію подальших кроків щодо гармонізації вітчизняного митного законодавства із європейським, створення сприятливих умов ведення бізнесу для суб'єктів ЗЕД, обґрунтовано доцільність розроблення концепції забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД на засадах збалансування економічних інтересів, в основу якої покладено пошук компромісного варіанту співвідношення контрольних заходів органів доходів і зборів щодо забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД та надання спрощень бізнесу з врахуванням їх економічних інтересів. В межах концепції сформовано теоретичні та методичні аспекти забезпечення економічної безпеки, систематизовано категорійного-понятійний апарат, визначено принципи, розроблено відповідний інструментарій та механізм збалансування інтересів держави й бізнесу в системі забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД.

7. Перспективним напрямом вдосконалення митного регулювання в Україні є розроблення механізму збалансування інтересів в системі забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД, під яким необхідно розуміти послідовний комплекс відповідних організаційних процедур, організаційно-

економічних і правових заходів, економічних інструментів забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД на засадах збалансування інтересів держави та бізнесу. В основі функціонування зазначеного механізму покладено підхід, відповідно до якого, суб'єкти господарювання зможуть отримувати відповідні спрощення в обмін на відкритість та прозорість своєї ЗЕД, тобто: чим вище ступінь довіри, тим менше рівень втручання митних органів в процес здійснення зовнішньоекономічних операцій.

8. З метою створення сприятливого бізнес-середовища для суб'єктів ЗЕД, запропоновано систему надання спрощення суб'єктам ЗЕД, передбачених змінами до МКУ, а саме розроблено трирівневу систему надання спрощень, яка відповідає європейській практиці надання таких спрощень та відображає вітчизняні реалії здійснення ЗЕД. Це дозволить сформувати дієвий механізм надання спрощень суб'єктам ЗЕД з високим ступенем довіри, забезпечити баланс безпеки та надання спрощень в сфері ЗЕД, а також гармонізувати вітчизняну практику надання таких спрощень суб'єктам ЗЕД із європейською відповідно до вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

9. В контексті наближення вітчизняних стандартів здійснення ЗЕД до європейських, розроблено методичний підхід до здійснення митного контролю шляхом запровадження технології централізованого митного оформлення, який дозволяє суттєво спростити процедуру митного оформлення вантажів для суб'єктів ЗЕД, оптимізувати логістичні зав'язки між відправниками і одержувачами товарів, а також суттєво скоротити витрати часу та коштів на здійснення митних процедур.

10. Відповідно до світових тенденцій, які передбачають створення одночасно сприятливого, безпечного, справедливого і стійкого бізнес-середовища запропоновано методичні підходи щодо моделювання засобами теорії ігор у формі некоаліційної гри двох осіб процесів подолання суперечностей держави та суб'єктів ЗЕД щодо забезпечення безпеки та спрощення митних процедур.

## СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ *Монографії*

1. Бережнюк І. І. Міжнародні підходи до забезпечення балансу між спрощенням процедур міжнародної торгівлі та національною економічною безпекою. Перспективи запровадження дієвого механізму спрощення процедур міжнародної торгівлі в Україні в умовах євроінтеграції (підрозділи 1.3, 3.2) // Концептуалізація інституту уповноважених економічних операторів: проблеми забезпечення балансу безпеки та спрощення міжнародної торгівлі: монографія; за заг. ред. І. В. Несторишена та В. А. Туржанського. – Ірпінь-Хмельницький, ФОП Стрихар А. М. 2017. – 214 с. – С. 51–64, С. 160–176. (*Особистий внесок здобувача полягає у систематизації міжнародних підходів до забезпечення балансу між спрощенням процедур міжнародної торгівлі 1,6 д.а.*)

2. Бережнюк І. І. Інститут митної вартості імпортованих товарів в Україні: актуальні питання та вектори розвитку [Текст] : кол. моногр.; за заг. ред.



І. Г. Бережнюка. – Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2017. – 430 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні» ; том 92). *Особистий внесок здобувача полягає в узагальненні проблем функціонування системи аналізу та управління митними ризиками 0,5 д.а.*

3. Berezhnuk I. International vectors of institutional reforms of customs authorities / I. Berezhnuk, I. Nestoryshen // Transformations in Contemporary Society: Economic Aspects [monograph] / Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. – P. 24–31. *(Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні аналізу міжнародних тенденцій інституціональних перетворень в сфері державної митної справи 1,2 д.а.)*

4. Управління митними ризиками: теорія та практика: монографія; за заг. ред. І. В. Несторишена та В. А. Туржанського. – Ірпінь-Хмельницький, 2018. – 302 с. С. *(Особистий внесок здобувача полягає у визначенні особливостей профілювання митних ризиків в контексті забезпечення економічної безпеки, 0,8 д.а.)*

**Статті у наукових фахових виданнях України та виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз даних**

5. Бережнюк І. І., Бережнюк І. Г. Інститут уповноважених економічних операторів у Рамкових стандартах ВМО та Митному кодексі України. *Вісник Академії митної служби України*. Серія: «Економіка». 2012. № 1 (47). С. 5–10. *(Особистий внесок здобувача полягає у аналізі відповідності норм Митного кодексу України положенням Рамкових стандартах ВМО. 0,1 д.а.)*

6. Бережнюк І. І., Несторишен І. В. Проблеми забезпечення балансу між митним контролем та спрощенням процедур міжнародної торгівлі. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. Економічні науки. 2016. № 29. С. 46–53. *(Особистий внесок здобувача полягає у здійсненні аналізу рекомендацій щодо забезпечення безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі відповідно до положень міжнародних конвенцій та угод 0,2 д.а.)*

7. Бережнюк І. І. Сутнісна характеристика економічної безпеки держави як мультилатерального явища. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. Економічні науки. 2016. № 30. С. 101–106 (0,3 д.а.).

8. Бережнюк І. І. Місце митної системи в забезпеченні національної безпеки України. *Збірник наукових праць Донецького державного університету управління «Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку»*. Серія «Економіка». Т. XVIII, Вип. 301. Маріуполь, ДонДУУ, 2017. С. 114–119 (0,3 д.а.).

9. Бережнюк І. І. Формування концепції забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД на засадах збалансування економічних інтересів суспільства, економічних операторів та держави. *Вісник Черкаського університету*. Серія «Економічні науки». 2017. № 3. С. 3–9. *(Особистий внесок здобувача полягає у розробці авторського визначення категорії «економічна безпека держави в сфері ЗЕД» 0,1 д.а.)*

10. Бережнюк І. І., Коляда С. П. Спрощення процедур міжнародної торгівлі в контексті забезпечення національної економічної безпеки в сфері зовнішньоекономічної діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 4. С. 104–107. (Особистий внесок здобувача полягає у розробці векторів спрощення процедур міжнародної торгівлі 0,62 др. арк.).

11. Бережнюк І. І., Коляда С. П. Реформування системи надання спрощень суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності в Україні. *Бізнес-Інформ*. 2018. № 1. С. 48–53. (Особистий внесок здобувача полягає у розробці пропозицій щодо запровадження власної тривірневої системи надання спрощень вітчизняним суб'єктам ЗЕД .0,6 д.а.). Бази цитування: *Ulrichsweb Global Serials Directory (США)*; *Research Papers in Economics (США)*; *Російський індекс наукового цитування (Росія)*; *Index Copernicus (Польща)*; *Directory of Open Access Journals*; *Academic Journals Database (Швейцарія)*; *Research Bible (Японія)*; *Соціонет (Росія)*; *Open Academic Journals Index*; *GetInfo (Німеччина)*; *BASE (Німеччина)*; *OpenAIRE (Європейський Союз)*; *SUNCAT Union Catalogue (Велика Британія)*; *COPAC Union Catalogue (Велика Британія)*; *J-Gate (Індія)*; *Open Access Library*; *Advanced Science Index*; *Академія Google (США)*; *InfoBase Index*; *WorldCat*.

12. Бережнюк І. І. Моделювання процесів подолання суперечностей держави та суб'єктів ЗЕД щодо забезпечення безпеки та спрощення митних процедур. *Електронне наукове видання з економічних наук «ModernEconomics»*. 2018. № 7. С. 22–31. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/7-2018/UKR>

#### **У інших виданнях**

13. Бережнюк І. І. Вдосконалення вітчизняної системи регулювання інституту УЕО відповідно до міжнародних угод. «Фіскальна політика в умовах макроекономічної стабілізації» : зб. матеріалів науково-практичної Інтернет-семінару (21–31 травня 2016 р., м. Ірпінь). Ірпінь: Науково-дослідний інститут фіскальної політики Університету державної фіскальної служби України, 2016. С. 10–12. (0,1 д.а.)

14. Бережнюк І. І. Зарубіжний досвід забезпечення безпеки і спрощення міжнародного торговельного ланцюга постачання. «Лібералізація та безпековий механізм зовнішньоекономічної діяльності : економічні та гуманітарно-технічні аспекти». Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2016. С. 38–41. (0,1 д.а.)

15. Бережнюк І. І. Імплементация європейського досвіду забезпечення безпеки та спрощення міжнародної торгівлі. «Розробка механізму аналізу ризиків в контексті впровадження системи попереднього інформування про переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон» : зб. тез науково-практичної Інтернет-конференції (м. Хмельницький, 19 травня 2016 року). Хмельницький: НДЦ митної справи НДІ фіскальної політики УДФСУ, 2016. С. 38–41. (0,2 д.а.)

16. Бережнюк І. І. Пост-митний контроль в системі забезпечення безпеки держави та спрощення митних процедур. «Розвиток інституту уповноваженого

економічного оператора в контексті імплементації Рамкових стандартів безпеки та полегшення міжнародної торгівлі ВМО» : зб. тез науково-практичної Інтернет-конференції (м. Хмельницький, 15 вересня 2016 року). Хмельницький: НДЦ митної справи НДІ фіскальної політики УДФСУ, 2016. С. 35–38. (0,2 д.а.). URL: [ndi-fp.nusta.edu.ua/report/communication/20161124150112](http://ndi-fp.nusta.edu.ua/report/communication/20161124150112).

17. Бережнюк І. І. Економічна безпека в системі національної безпеки держави. «Трансформація фіскальної політики України в умовах євроінтеграції» : зб. наукових праць за матеріалами VIII науково-практичної інтернет-конференції, 1–15 грудня 2016 р. Ірпінь, 2016. С. 11–13. (0,1 д.а.)

18. Бережнюк І. І. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в системі забезпечення національної економічної безпеки «Економіка, фінанси, бухгалтерський облік: сучасний стан і перспективи розвитку» : зб. тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 1 лютого 2017 р.). П.: ЦФЕНД, 2017. С. 12–15. (0,1 д.а.).

19. Бережнюк І. І. Митні органи як суб'єкт забезпечення національної економічної безпеки України. «Сучасні тенденції розвитку світової економіки» : зб. матеріалів IX міжнародної науково-практичної конференції, (26 травня 2017 року, м. Харків). Харків: Харківський національний автомобільно-дорожній університет, 2017. С. 17–18 (0,1 д. а.)

20. Бережнюк І. І. Забезпечення національної безпеки в сфері зовнішньоекономічної діяльності в умовах трансформацій в системі митного регулювання «Сучасні механізми забезпечення соціально-економічної безпеки на макро- та макрорівнях» : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції.], (19 травня 2017 року, м. Дніпро). Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2017. С. 25–27 (0,1 д.а.).

21. Бережнюк І. І., Несторишен І. В., Туржанський В. А. Підходи до рейтингового оцінювання спрощення процедур міжнародної торгівлі в Україні *Електронне наукове видання з економічних наук «ModernEconomics»*. 2017. № 3. С. 88–97. (автору належить 0,1 д.а.) URL : <https://modecon.mnau.edu.ua/3-2017/UKR>

22. Бережнюк І. І., С. П. Коляда Міжнародні підходи до забезпечення балансу між спрощенням процедур міжнародної торгівлі та економічної безпеки держави. *Електронне наукове видання з економічних наук «ModernEconomics»*. 2017. № 4. С. 8–13. (автору належить 0,1 д.а.) URL : <https://modecon.mnau.edu.ua/4-2017/UKR>

23. Бережнюк І. І. Характерні тенденції розвитку міжнародних авіаційних пасажирських перевезень в Україні. Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : збірник тез науково-практичної інтернет-конференції, м. Ірпінь – м. Хмельницький, 11–24 вересня 2017 року. Хмельницький: Науково-дослідний центр митної справи, 2017. С. 40–44. (0,2 д.а.)

24. Бережнюк І. І. Забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД на засадах збалансування економічних інтересів учасників міжнародної торгівлі Актуальні проблеми розвитку права і держави в умовах міжнародних

інтеграційних процесів : збірник тез науково-практичної інтернет-конференції, м. Дніпро, 24 листопада 2017 року. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2017. С. 84–86. (0,1 д.а.)

25. Бережнюк І. І. Коляда С. П. Реформування системи надання спрощень суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі: збірник тез II науково-практичної інтернет-конференції (м. Ірпінь – м. Хмельницький, 18-30 травня 2018 року). Хмельницький, 2018. С. 71–78. (автору належить 0,1 д.а.)

### АНОТАЦІЯ

**Бережнюк І. І. Митне регулювання в системі економічної безпеки національної економіки. – Рукопис.**

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Університет державної фіскальної служби України. – Ірпінь, 2019.

У дисертаційній роботі здійснено нове вирішення наукової проблеми – формування теоретичних, методологічних та прикладних основ забезпечення економічної безпеки національної економіки в сфері ЗЕД на засадах збалансування інтересів держави та бізнесу. Актуалізовано питання необхідності вироблення концептуальних засад, теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо запровадження дієвого механізму забезпечення економічної безпеки національної економіки. Систематизовано класифікацію загроз економічній безпеці України, що дозволило сформулювати перелік індикаторів економічної безпеки, а саме систему показників за її складовими з метою виявлення вразливих сфер забезпечення економічної безпеки національної економіки та визначення основних напрямів мінімізування загроз внутрішнього та зовнішнього характеру. Обґрунтовано доцільність розроблення концепції забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД на засадах збалансування економічних інтересів, в основу якої покладено пошук компромісного варіанту співвідношення контрольних заходів органів доходів і зборів щодо забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД та надання спрощень бізнесу з врахуванням їх економічних інтересів. Розроблено механізм збалансування інтересів в системі забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД, під яким необхідно розуміти послідовний комплекс відповідних організаційних процедур, організаційно-економічних і правових заходів, економічних інструментів забезпечення економічної безпеки в сфері ЗЕД на засадах збалансування інтересів держави та бізнесу.

**Ключові слова:** митне регулювання, економічна безпека, національна економіка, баланс інтересів.

### АННОТАЦИЯ

**Бережнюк И. И. Таможенное регулирование в системе экономической безопасности национальной экономики. – Рукопись.**

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным

хозяйством. – Университет государственной фискальной службы Украины. – Ирпень, 2019.

В диссертационной работе осуществлено новое решение научной проблемы формирования теоретических, методологических и прикладных основ обеспечения экономической безопасности национальной экономики в сфере ВЭД на основе сбалансирования интересов государства и бизнеса. Актуализирован вопрос о необходимости выработки концептуальных основ, теоретических положений и практических рекомендаций по внедрению действенного механизма обеспечения экономической безопасности национальной экономики. Проанализировано современное состояние эффективности функционирования системы обеспечения экономической безопасности в сфере ВЭД Украины. Обоснована целесообразность разработки концепции обеспечения экономической безопасности в сфере ВЭД на основе сбалансирования экономических интересов, в основу которой положен поиск компромиссного варианта соотношения контрольных мероприятий органов доходов и сборов по обеспечению экономической безопасности в сфере ВЭД и предоставления упрощений бизнеса с учетом их экономических интересов.

Разработан механизм сбалансирования интересов в системе обеспечения экономической безопасности в сфере ВЭД, под которым необходимо понимать последовательный комплекс соответствующих организационных процедур, организационно-экономических и правовых мер, экономических инструментов обеспечения экономической безопасности в сфере ВЭД на основе сбалансирования интересов государства и бизнеса. Расширен перечень упрощений для субъектов ВЭД путем введения технологии централизованного таможенного оформления, содержащая в себе значительный потенциал существенного упрощения таможенных процедур путем сокращения грузопотоков, а также оптимизации логистических связей между отправителями и получателями товаров. Имплементация указанной технологии таможенного оформления в отечественное нормативное поле позволит гармонизировать украинское таможенное законодательство с европейским.

**Ключевые слова:** таможенное регулирование, экономическая безопасность, национальная экономика, баланс интересов.

## SUMMARY

**Berezhnyuk I. Customs regulation in the system of economic security of the national economy. – Manuscript.**

Dissertation for the Degree of Candidate of Economic Sciences within the area of study 08.00.03 – economy and management of the national economy. – University of State Fiscal Service of Ukraine. – Irpin, 2019

In the dissertation, a new solution to the scientific problem was made - the formation of theoretical, methodological and applied bases for ensuring the economic security of the national economy in the field of foreign economic activity on the basis of balance of interests of the state and business.

The issue of the necessity to develop conceptual foundations, theoretical positions and practical recommendations concerning the introduction of an effective mechanism for ensuring the economic security of the national economy has been updated.

The classification of threats to economic security of Ukraine was systematized, which allowed to form a list of indicators of economic security, namely, a system of indicators for its components in order to identify vulnerable spheres of ensuring the economic security of the national economy and identify the main directions of minimizing threats of internal and external character.

The expediency of developing the concept of providing economic security in the field of foreign economic activity on the basis of balancing economic interests, based on which the compromise variant of the correlation of control measures of the bodies of incomes and charges with regard to providing economic security in the field of foreign economic activity and providing business simplifications taking into account their economic interests, is grounded.

The mechanism of balance of interests in the system of ensuring economic security in the field of foreign economic activity is developed, which requires understanding the consistent set of relevant organizational procedures, organizational and economic and legal measures, and economic instruments for securing economic security in the field of foreign economic activity on the basis of balancing the interests of the state and business.

**Key words:** customs regulation, economic security, national economy, balance of interests

Підписано до друку 27.05.2019 року. Формат 60x90/16

Папір офсетний. Друк офсетний.

Друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим.

Зам. № \_\_.

Видруковано в Університеті державної фіскальної  
служби України

08201, Київська область, м. Ірпінь, вул. Університетська, 31